

1 Úvod

Tento dokument přináší základní informace o koncepci šetření čtenářské gramotnosti PIRLS 2016. Představuje pojetí čtenářské gramotnosti pro účely tohoto šetření, podává informace o způsobu výběru vzorku, o typech a obsahovém zaměření testových nástrojů (testových úloh a dotazníků), a krátce seznamuje se změnami, ke kterým dochází v šetření PIRLS v roce 2016.

Materiál Konceptní rámec šetření PIRLS 2016 vychází z anglického originálu PIRLS 2016 Assessment Framework, Mullis, I.V.S., Michael O. Martin (Eds.), Boston College, 2015. Tato publikace je dostupná na webové stránce IEA (<http://www.iea.nl/pirls>).

Na přípravě české verze Konceptního rámce šetření PIRLS 2016 se podíleli Mgr. Zuzana Janotová, Mgr. Eva Potužníková a PhDr. Josef Basl, Ph.D.

2 Základní informace o projektu PIRLS

Mezinárodní šetření čtenářské gramotnosti PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) organizuje Mezinárodní asociace pro hodnocení výsledků vzdělávání (IEA – International Association for the Evaluation of Educational Achievement) vždy s odstupem pěti let již od roku 2001. Hlavním cílem projektu je pravidelné zjišťování úrovně čtenářských vědomostí a dovedností žáků a sledování jejich vývoje. Záměrem šetření je poskytovat zúčastněným zemím detailní informace o výsledcích žáků v mezinárodním srovnání spolu s dalšími poznatky, např. o podmínkách a průběhu výuky ve školách, o rodinném zázemí žáků, o postojích ke čtení a čtenářském chování žáků. Studie se zaměřuje na žáky 4. ročníku školní docházky, kteří se obvykle již naučili číst a začínají čtení používat ke svému dalšímu vzdělávání.

2.1 Výběr vzorku

Šetření PIRLS je zaměřeno na žáky 4. ročníku základní školy. Plošné testování všech žáků by bylo technicky příliš náročné a ekonomicky velmi nákladné, proto je vybírán reprezentativní vzorek žáků. Aby bylo možné výsledky žáků vybraného vzorku zobecnit na celou cílovou populaci žáků 4. ročníku a aby byly výsledky porovnatelné s výsledky ostatních zemí, musí všechny země dodržet standardy a postupy, které jsou za tímto účelem stanoveny mezinárodním konsorciem.

Do testování musí být zařazeno minimálně 150 škol, je třeba, aby se ho zúčastnilo minimálně 4 000 žáků a z celé cílové populace žáků 4. ročníku nesmí být při výběru vyloučeno více než 5 % žáků. Způsob výběru vzorku je označován jako dvoukrokový stratifikovaný výběr. V prvním kroku probíhá výběr jednotlivých škol, ve druhém jsou pak uvnitř těchto škol vybírány třídy (obvykle jedna až dvě třídy s ohledem na velikost školy). Školy se vybírají systematicky s pravděpodobností úměrnou jejich velikosti (počet žáků 4. ročníku). Před vlastním výběrem škol z jejich úplného seznamu lze použít tzv. explicitní stratifikaci, tj. rozdělit seznam podle daného kritéria (např. region) do skupin, aby bylo možné navzájem porovnávat výsledky takto určených skupin škol. Školy jsou potom vybírány z každé skupiny zvlášť. Výběr vzorku škol provádí mezinárodní konsorcium projektu na základě podkladů od jednotlivých národních center.

V České republice bylo do cyklu PIRLS 2016 zapojeno 5 537 žáků ze 157 základních škol.

